

След това с децата до 25 август бяхме в с. Розовец, където Васко остана до края на ваканцията, а Маринчо се върна с нас в Стара Загора. При завръщането си заварихме ~~ноят~~ баща относно в болницата. Лечението на д-р Шивачев не беше успешно и състоянието му постоянно се влошаваше. Бъбреците му почти не работеха и се налагаше периодически да му преливат кръв, за да се понижава уреята в негоната кръв. След работа, всеки ден бях при него в болницата. Често коментираме заедно с кумът/д-р Симеонов/ и д-р Шивачев състоянието му и мерките, които евентуално могат да му помогнат. Аз преустанових всяка какви командировки, за да съм постоянно край него. Само на 30 август ходих до АСН в София на заседание на Проблемната комисия по птицевъдство. Организирах в края на същият месец посрещането на румънският министър на земеделието в института, понеже Кръстанов беше в домашен отпуск.

В началото на септември, състоянието на баща ми рязко се влоши. Преливането на кръв му помагаше само за няколко дни и на няколко пъти изпада в кома. Наложи се майка ми да бъде непрекъснато при него в болницата. След сериозен разговор с д-р Шивачев, той най-после се съгласи да потърсим помощта на лекари-уролози от София. Това лесно се уреди с помощта на д-р Енев, началник на здравният отдел в ОНС-Ст-Загора. Беше изпратен един доцент-уролог от Медицинската академия в София. Той го прегледа най-обстойно и препоръча необходимото лечение. Не ни даде никакви надежди, защото сме го потърсили много късно. Посещението на този доцент обаче много обнадежди баща ми. Съжелявахме с д-р Симеонов, загдето толкова късно потърсихме помощта на по-добри специалисти от д-р Шивачев. Баща ми също много му вярваше. Започнах всеки ден със служебната джипка да ходя и на обед до болницата.

По това време у нас нямаше още апаратура за хемодиализа.

Най-много съжелявах, че по моя вина допуснах през последната година от живота на баща си, заради майка си да влоша известно време и отношенията си с него.

Няколко дни преди да почине, отивайки в болницата при него, в коридора пред стаята му сварих майка си да плаче. Обясни ми, че той я изгонил от стаята си. Влязох при него и го сварих по-добре, защото току що му бяха преливали кръв. На въпроса ми, защо е изгонил майка ми от стаята си, той ми отговори: "Защото тя се опита да разрушава вратата в собствените ни синове!". По това време и брат ми след работа, почти всеки ден идваше в болницата. До последния си час, въпреки агитацията ми, той не допусна майка ми до леглото си.

През последните десетина дни от живота му, Милка на няколко пъти <sup>се</sup> ~~се~~ <sup>във</sup> болницата при дядо им. По този повод той винаги почертваваше, че не се бои от смъртта. Чрез синовете и внучките и внуките които имал, живота му продължавал и след неговата смърт. Даже обещал на внукът си Васко, като общински съветник да изействува асфалтирането на нашата улица, за да може едноименника му да кара по нея ролковите си кънки.

На няколко пъти в болницата го посещава и вучийнайка Жанка. Тя му носеше "турско кафе", което той много обичаше.

Два дни преди да почине ме помоли да го прибера в къщи, където желаел да завърши живота си. Убедих го, че не следва да се предаваме, даже и 5 на сто да има вероятност за оздравяването му. Той се замисли и се съгласи с думите: "Прав си синко. Ще остана, за да се боря за още малко живот."

На 21 септември беше моят 43-ти рожден ден. Той ме го честити, изразявайки удовлетворението си от моите успехи в птицевъдната наука. След това почерта, че винаги съе ~~го~~ гордял

с двамата си сина. След това разговаряхме на различни теми и той сподели тревогата си за Съветско-китайските отношения.

На 22 септември, когато бях при него, той ми се оплака, че отново го унася, признак за увеличаващата му се уреха. Ако не му прелеят кръв, ще следва "кома" и краят. Посъветвах го да поспи като аз към 17,30 часа ще бъда отново при него. Към 13,30 часа се разделих с него, а в коридора предупредих майка си да не го беспокоя.

Когато към 17,30 часа отидох в болницата, сварих баща си в "кома". Д-р Иванов му правеше масажи в сърдечната област, но без никакъв резултат. Бях до него до последния му дъх в 18,00 часа. След това излязох в коридора и съобщих на майка си за краят му и й разреших да влезе при него.

Някакси не можех да приема като реален факт, че този който ме е създал, отгледал, възпитал и винаги ми е бил пример за подражание вече го няма. Като учител и педагог, умееше с брат ни да ни държи на разстояние от себе си, но заедно с това винаги да ни контролира и възпитава. Не успя да навърши 70 години, а можеше да живее още доста години и да бъде полезен, особено за внуките и внучите си.

Прибрахме се с майка си в къщи, за да подгответим погребението му на следващият ден. Неприятно ми стана, когато плачейки тя започна да го обвинява, че я оставил материално не оси-  
Гурена. Даже къщата, която заедно построили, се водела само на негово име. Успокоих я, че няма да я оставим на улицата.

Вероятно тази беше причината, баща ми да не допуска при себе си през последните си дни, демонстрирайки недоверие към си новете си пред него, искайки да я прехвърли къщата на нейно име. Затова той тогава ми обясни, че майка ни е искала да убие вярата му в си новете им.

Докато с Милка подготвяхме погребението, майка ми се ро-  
веше из книжата му, търсейки скрити негови пари. Успокоих я,  
че аз поемам всички разноски по погребението на баща си.

От паталога на болницата д-р Мишо Михайлов разбрах, че  
при autopsia на трупа му установили, че единият му бъбреk е  
бил напълно атрофиран, а другият с гноен абцес.

С брат ми уредихме баща ми да бъде погребан в старият гроб на леля ни Марийка в гробищата до гарата/Хаджи Йорговите гробища/, а не в Мопилските, където беше гроба на баба ми.

От института купих едно шиле, с което пригответих "куран". Освен семейният некролог, такива му отпечатаха: кварталната ОФ-организация, Общинския народен съвет и Окръжния кооперативен съюз.

На 24 септември сутринта с микробуса на института пренесохме тялото на баща с ковчега от моргата. Подредихме го както следва и го положихме в западната стая на къщата, където беше до обед. След това до 15 часа беше положен в кварталният ОФ-клуб за поклонение на скварталците. Те масово дойдоха да се сбогуват с него. Доста много хора дойдоха от селата на Старозагорският и Радневският райони. Бяха и родните ни от града, повечето от които не познавах. От Бургас дойдоха дъщерите на чичо ми: Руска и Стефан. Не го уважиха само представителите на БКП, партията на която беше служил и вярвал, макар че през 1949 година беше неоснователно изключен. В 15 часа беше изнесен от клуба и положен в катафалката и тръгнахме за гробища. Минахме покрай ДНА, след това по булевард "Руски", покрай Градската градина до Ветеринарният институт. Завихме по "Славянска", след това на юг покрай Станционната градина до гробищата. Придвижаваше ни многолюдна колона от хора, дълга над 300 метра. Почуствувах се горд, че съм син

на толкова уважаван човек от града и селата. Оказа се, че не съм познавал добре баща си, не само като комунист-тесняк, но и като общественик, кооперативен деятел и два мандата общински съветник в града. На гроба ми, слова произнесоха от Общинския народен съвет и Отественният фронт.

След погребението, поканихме на почерпка и гости хме с курбан най-близките роднини и негови приятели. Към 18 часа всичко приключи, като само брат ми с няколко приятели останаха да си допиват. След като започнаха да пеят, се наложи да ги разгоня. Брат ми се извиняваше, че баща ми обичал "моабетите".

Много тежко понесоха загубата на дядо си, внуките и внучите на баща ми. Аз също много тежко понасях загубата му.

Месец по-късно, чрез нотариуса уредихме оставено от баща ни наследство. Заедно с майка ми и брат ми, всеки получи по една трета от къщата и двора. Само майка ми беше недоволна, защото не можеше да възприеме, че бащата ми няма влогова спестовна книжка, а само 45 левачналични средства. Оказа се че над 45 години беше живяла с него, но не го е познавала добре.

Прав беше той, когато веднаж пред мен я нарече еснафка. Тя обаче беше ме родила и отгледала и следваше да се грижа за нея.

До края на годината, вниманието ми беше ангажирано със строителството на ЖСК "Бетон". Почти всеки ден семействата включени в нея участвувахме в разчистването площадката за строителството ѝ. В края на годината на събрание се разпределиха апартаментите, като предимство имаха собствениците на отчуждените домове за площадката и основателите на ЖСК "Бетон".

Когато с Милка следваше да избираме, имаше свободни апартаменти само на I, V, VI, и VII-ият етажи. Милка настояваше за VI-ия етаж, а аз за I-ия, заради старатата си майка. Избрахме I-ия

етаж, вътрешен апартамент с изложение изток-запад. Беше на 4 метра от нивото на земята, над два етажа ~~мазета/изби/~~. Апартамента беше 95 квадратни метра с три стаи, хол, бокс, комплекс от баня, тоалетна с малък килер и два балкона на изток и запад. Освен ~~това~~ <sup>това,</sup> отделно към него имаше мазе и таван, ~~вляво от~~ <sup>№</sup> 9 квадратни метра. Милка не беше доволна от избора ни, за което повлия братовчед ми Иван Бозев.

Въпреки усложнената домашна обстановка, успях в птицефермата лично да извърша отбора на младите птици, формирането на основните кокоши стада и да завърша споменатото строителство. Сравнително добре се справих и със заместник-директорството си. В птицефермата на ТКЗС-гр. Чирпан заложих стопански опит за сравнително изпитване на породите: Старозагорска червена и Легхорн. Във филиала на ДЗС-гр. Нова Загора, край село Любенова махала формирах елитни развъдни групи за възпроизвъдство на отглежданите там 5, 6 и 13 -та линии канадски Легхорн. Тези линии предвиждах през 1968 година да прехвърлят в нашата птицефърма.

С участието на ветеринарните лекари: Обрешков, Енчев, Водкаджиев и Касабов, разработихме развъдна и ветеринарна програма за създаване на устойчиви на левкоза линии кокошки.

На 1 ноември в института организирах посрещането на проф. Э.Э. Пенионжкевич, председател на Световната асоциация по птицевъдство. Той беше запознат с нашата птицевъдна дейност и заедно с колегите, водихме с него ползтворни разговори.

Редовно участвувах в заседанията на Специализираният научен съвет по животновъдство и Проблемната комия по птицевъдство към АСН. Участвувах и се изказах на две окръжни съвещания в гр. Ст. Загора. Едното беше с БЗНС-активисти, а

второто с ветеринарни лекари. През декември с колегата Н. Бачев бяхме в МЗХП, където заедно с Йордан Милушев разработихме заданието за строителството на племенна пуйкоферма в нашият институт. Председателят на АСИ академик Т. Черноколов считаше че тя следва в бъдеще да бъде водеща за развитие на пуйковъдството не само в страната, но и за всички страни членки на СИВ. По този повод изготвих доклад-предложение до АСИ, колегата Н. Бачев да бъде изпратен за една година в САЩ.

През годината ми бяха отпечатани следните научни трудове:  
а/- Изследване влиянието на антибиотици и витамини препарати върху носливостта на кокошките " в колектив с Вл. Руслев и други в "Научни трудове" на ВСИ "Г. Димитров", том XVII-ти "Земиздат", С. 1967 г.;  
б/- Раздела "Птицевъдство" в Юбилеен сборник " 25- години ИЖ-Ст. Загора", "Земиздат", С. 1967 г.;  
в/- Раздела "Птицевъдство" в "Състояние и перспективи за развитие на съското стопанство в Сливенски окръг", под редакцията на академик Ат. Попов и Т. Тодоров, изд. "Хр. Г. Данов", гр. Пловдив; и г/- "Добиви и хранителна стойност на някои хибриди софро за зърно/с опити за използването им при кокошките /, в колектив със Ст. Димитров, сп. "Животновъдни науки", № 1, С. 1967 г.

Отпечатани бяха и научно-популярните ми статии: а/- "Птища за подобряване на птицевъдството", в. "Кооперативно село" брой 6, 1967 г.; и б/- "Научната работа на по-високо равнище" в. "Земеделско знаме", брой 158, 1967 г.

Написах и изпратих доклад до АСИ относно работата на Проблемната комисия по птицевъдство.

Сега ми е трудно от разстояние на времето да направя оценка на тази тежка и напрегната за мене 1967 година. През нея нали загубих баща си, но бях назначен за зам. директор.

Беше избран етажа и апартамента в ЖСК "Бетон", в който след построяването му ще живея до края на живота си.

Новата 1968 година посрещнахме заедно с майка си. Пред баницата с късметите почетохме паметта на баща ми. Много съжалявах, че миналата новогодишна нощ не бяхме заедно с него. Колко ли му е било тежко тогава? Аз наруших девиза от студенските си години, а именно да не правя на другите това, което не желая на мене <sup>te</sup> да правят ~~и ти~~.

Строителството на ЖСК "Бетон", по изложените вече причини започна едва в края на 1968 година. Моят апартамент беше на цена 9,300 лева, която осигурих с жилищен заем от 4,200 лева от Държавна спестовна каса и 5,100 лева лични наши с Милка средства. С нея останахме без почти никакви запаси в пари.

През тази година, нашата племенна кокошоферма произвеждаше най-високопродуктивните пилета в страната от яйценосното и общоползвателно направление при кокошките. Единственни ние произвеждахме и разплоден материал при пуйките. Развъдната работа с двата вида домашни птици ръководех и вършех основно аз, подпомаган от 2-3 години при пуйките от Н. Бачев, а от тази година при кокошките и К. Кунев. Все още обаче изоставахме от нивото на напредналите в птицевъдно отношение страни. Надявахме се с подобрение на материалната ни база през следващите години да се изравним с тях.

Селекцията на кокошките първоначално провеждахме по четири показателя: носливост, тегло на яйцата, възраст на пронасяне и живо тегло. През последните години включихме и показателите: жизненост и люпимост. По-късно предвиждах включването и на качеството на яйцата, като формата и здравината на черупката. За да има сравняемост на резултатите от селекцията на тези показатели, следващо да се осигуряват ежегодно еднакви

и добри условия на хранене и гледане на кокошките. Същевременно производството на яйца и птиче месо от тези птици следва да има висока ефективност. По тази причина, още през 1962 година с Ц. Щонков назнахме с конкурс колеги-птицевъди, които заедно с нас селекционерите да работят по най-съвременното хранене и технология на отглеждане, икономическата ефективност на птицевъдството и качеството на яйцата. Започнахме да изграждаме и необходимите лаборатории по хранене и качество на яйцата, а след това и за кръвните групи при птиците. По същият комплексен начин изграждахме и Хибридният център по птицевъдство в село Раниславци, за бройлерното направление. Някои от новоназначените колеги, с по посредственни възможности се уплашиха от тези задачи и започнаха да ни противодействуват.

Често се опитваха да убедят мене и Щонков, че е по-лесно да се купуват и ползват готовите ползвателни хибридни кокошки на известните чужди птицевъдни фирми. Такова беше мнението и на проф. Т. Ванчев. На базата на нашите резултати от селекционната ни работа, ние успяхме да ги опровергаваме. По-късно обаче те поведоха срещу нас задкулисна борба.

В сред моите млади колеги до тази година, такива не се проявяваха. Умишлено предложих Н. Бачев в докторандуса си работа да бъде ръководен от проф. Т. Ванчев и то прие. Наложи се обаче доста да му помогам и ръководя при опитната работа с пуйките по докторандуса му работа, както и при написване на докторандуса му труд. През 1968 г. Н. Бачев успешно защити кандидатската си докторандуса. След това през юли същата година, въз основа на моят доклад беше изпратен от АСН в САЩ на едногодишна специализация по селекция на пуйките. Това наложи аз сам да довършвам заданието по строителството на племенната пуйкоферма, както и да уредя строителната и пло-

площадка до село Малко Кадиево. За това много ми съдействуваха министъра Н.Палагачев и завеждащ отдел "Селско стопанство" при Министерският съвет - Иван Иванов. След това, за по-бързо то изготвяне проектно-сметната документация от "Земпроект", през 1969 г такава помощ ни оказа зам.Министъра Христаки Кънев.

С младите колеги Б.Стоименов, Д.Шарланов и К.Кунев отначало всичко се развиваше нормално. Само с колегата Н.Йовчев имах сериозни трудности. Академик Н.Платиканов се оказа напълно прав за него на приемният му изпит. Налагаше се често да отделям време и да му помогам. През тази 1968 година чрез АСН уредих аспирантурите на Д.Шарланов и К.Кунев, а през 1969 година и на Б.Стоименов и Н.Йовчев. Пряк ръководител бях само на аспирантурата на Д.Шарланов. По този начин подпомогах тяхното развитие и израстване, като останалото зависеше само от тях.

Развитието на промишленото птицевъдство в страната изискваше по-бързото развитие и на птицевъдната наука. Това обаче се оказа извън възможностите на някои от колегите.

През тази година ни напусна техничката Станка Касабова, съпруга на Жеко Касабов. Беше задочница по зоотехника и се премести на работа в ОКС-Ст-Загора.

През лятото, към нашата секция постъпи на работа завършилият тази година биолог Желю Динев. Преди това от АСН ни поискаха свидение за необходимите на института билози. Ние поискахме такива само за секциите Говедовъдство и Овцевъдство. Изпратиха ни Желю Динев и Славея Салабашева. Преди да пристигнат в дирекцията на института ни извика представител на МВР-гр. Стара Загора. Там в присъствие на Хр.Кърстанов и Сл.Делчев ми наложиха да приема Ж.Динев в нашата секция. Той

бил осъден, заедно с групата Н.Петков на доживотен затвор. След 11 години в затвора е реабилитиран и това лято завършил биология. Сега МВР считали, че следва да работи при началници, които са партийни членове, а Минев и Геров бяха безпартийни. Затова настояха да бъде при мен, въпреки липсата на заявката за тъкъв в нашата секция. Аз отказах, защото се създаваше впечатление, че съм го взел, като зам.директор на института. Служителят от МВР ме успокои, че за това са задължили да ~~уреди~~ Хр.Кръстанов и Сл.Делчев. Кръстанов трябвало да назначи и съпругата на Ж.Динев на работа, въпреки че нейният брат, като войник излязъл зад граница. Всичко това следвало да знаем само ние тримата: Хр.Кръстанов, Сл.Делчев и аз, като не допускаме коментарии по случая ~~Ж.Динев~~ в института. Така биологът Ж. Динев беше назначен ~~за биолог~~ към секция "Птицевъдство", а Сл.Салабашева към Секция "Говедовъдство". Затова остро реагира Я.Кацаров, което наложи да водя с него доста сериозен разговор. Понеже Кръстанов забави назначаването на съпругата на Ж.Динев, аз я приех в нашата секция, като гледач на опити. По този повод имах сериозен разговор с Хр.Кръстанов, защото той явно хитруваше.

По вина на АСН и тази година се отложи чествуването на 25-та годишнина на института. Въпреки това, през есента на 1967 година от ДИ "Земиздат" беше отпечатан юбилейният сборник по този повод. За чествуването пречки ни създаваше и ИЖ-гр.Костинброд. Те считаха, че началото на нашият институт е 1950 година, когато ЦНИИЖ се премества от Стара Загора в гр.Костинброд.

С Кръстанов обаче, ние твърдо бяхме решили да чествуваме този юбилей.

Заедно с него, ние решихме да построим и "Домът на животновъда", като ползваме опита на другите институти в страната.

Щяхме да ползва средства от някои АНК от района, с които има-

ме добри взаимоотношения. Този дом щяхме да ползваме за курсове и семинари за подготовка на животновъдните кадри в цяла южна България. След като получихме съгласието на няколко АПК, с доклад до МЗХП и АСН поискахме и получихме тяхното одобрение. До края на 1968 година разработихме необходимото проекто-задание.

През година продължих добрите си връзки с Ц. Цонков, като редовно участвувах в заседанията на научният съвет на НИИХ съх

Редовно участвувах и в заседанията на Специализираният научен съвет по животновъдство, при който защитиха дисертациите си: асистента Аврам Петков и научният сътрудник Хайм Соломон, а за старши научен сътрудник I степен бе избран Андон П. Геров.

През пролетта участвувах в общите годишни отчетни събрания на АСН и Отделението по животновъдство и ветеринарна медицина. Бях на всички заседания на Проблемната комисия по птицевъдство към АСН и на едно заседание на Президиума на АСН при обсъждането проблемите на птицевъдството.

Изнесох цикъл от лекции по птицевъдство пред ръководители на ОНС и ОКС от цялата страна, събрани на няколко дневен курс в Стара Загора от МЗХП. Същите лекции изнесох и в София, през специалистите на производствените бази от институтите към АСН.

През годината посетих птицефермите в: Братя Даскалови, Спасово, Любенова махала, Любеново, Трояново, Знаменосец, Опан, Сърнево и Чирпан, както и тази към ОКС-гр. Ямбол. В ДЗС-гр. Нова Загора разработих прогноза за развитието на животновъдството и птицевъдството. През декември участвувах в Юбилейната научна сесия по случай 20-та годишнина на Зоотехническият факултет в София.

От АСН през месец май бях изпратен в ГДР по безвалутният обмен, с цел запознаване със селекционно-племенната им работа в птицевъдството. Прелитайки на Чехословакия, по това време бях събитията в нея, въпреки че бяха материално и културно по-добре

от нас. Тогава не можех напълно да се обясня причините.

В ГДР, на летище Шонебелд, южно от Берлин бях посрещнат от колежката д-р Целе и българка-преводачка. Докато пътувахме за института им по птицевъдство в Ротенау, бях запознат с програма за пребиването ми. В Ротенау беше институт за работа само с бройлерите, а имахъ<sup>във</sup> друг в Мербиц, за яйценосното направление при кокошките. По програма следваше да бъда и в двата института. В Ротенау бях настанен в гостните им, а на следващият ден приет от д-р Енгелхард, с когото имах полезен разговор. Институт беше нов, но много добре оборудван с лаборатории и апаратура. Имашъ<sup>във</sup> собствен генофонд, предимно от вносни породи и линии кокошки от бройлерното направление на продуктивността.

Бяхъ<sup>във</sup> в договорни отношения с нашият ХИР-Раниславци за размяна на разплоден материал. Преди една година при тях е бил колегата Иван Цветанов, от когото не бяха доволни. Не се изненадах, защото през 1962 година бях в комисията по конкурса му за научен сътрудник по работата с водоплаващите птици в ИЖ-гр. Шумен.

Колегите в института Ротенау бяха млади и нямаха още голям опит в генетиката и селекцията на птиците. Посетихме и един птицекомбинат за бройлери, който беше още в строеж.

Всяка вечер бях канен по домовете на колегите на разговори и да гледаме телевизия. Когато бях в дома на д-р Енгелхард, гледахме по телевизията футболен мач между западно-германският "Шалке-04" и португалският "Порто". Последният победи и директора изрази недоволството си. Тринадесетгодишният му син, го успокои, че "Шалке-04" е западен, а не източно-германски, което обе повече раздразни баща му. На тези вечерни срещи имах полезни разговори, не само по птицевъдството.

Най-доволен бях от двудневното си посещение в института по птицевъдство в Мербиц, близо до гр. Хале. Срещата ми с проф.

Брандш, от университета в гр.Хале, поставил на изпитание моите познания по генетика и селекция на птиците. Той ме превъзхождаше като теоритик, а аз ~~бях~~ бях по-добър в практическата селекция. По това време в ГДР ползваните хибридни птици снасяха по 200 яйца средно от носачка. В Мербиц разполагаша с генофонд от около 20 линии от породата Легхорн. От тях бяха получили хибрид с по-висока носливост, които в момента беше на производствена проверка. Института Мербиц не беше още напълно изграден и според проф. Брандш не можели още да работят пълноценно.

През следващите години се надяваха да увеличат генофонда си на 40 линии, главно чрез внос от западна Германия и някои известни западно-европейски птицевъдни фирми. Бяха уверени, че след 4-5 години ще могат да създават хибрид с ~~средна~~ носливост над 250 яйца, тогава световното ниво. По този начин няма да имат нужда често да внасят птици от други страни. С постоянно внос, идвали и всички съществуващи болести по птиците в света. Общо с проф. Брандш бяхме на еднаквимнения по проблемите на птицевъдството, особено в селекцията им. Той произхождаше от Трансильванските немци в Румъния, преселили се в ГДР след войната. Познаваше добре и д-р Раух в Румъния.

Два дни бях на посещение в племенната птицеферма в селото Деерсхайм. Същата била създадена ~~на~~ <sup>базата на</sup> съществуваща преди частна такава. Сега синът на бившият собственик на име Бекурц, беше директор на птицефермата. По това време преводачката ми беше заменена с зоотехника Мирчо Спасов, аспирант по механизация на животновъдството в Берлинският университет.

През почивния ден ме водиха из планината Харц и замъка близо до градчето Венигероде. Обядвахме в един ресторант на един хълм ~~над~~ <sup>край</sup> града. С шофьора на колата се надбягвахме по стръмната пътека към ресторанта. Изненадващо го изреварих,

макар че беше доста по-млад от мене. След това на Мирчо Спасов  
трябваше да обяснявам за моите спортни слабости. По късно, по-  
следният, като професор в Зоотехническият факултет - Ст.Загора  
в приятелски кръг, често разправяше, как ми е бил преводач и  
колко много бил изненаден не само от моите познания по гене-  
тика и селекция, но и тези които съм имал по историята на Гер-  
мания, общата ми култура и спортни изяви. Накрая не забравяше  
да спомене и как съм си купил уста физармоника/пиколка и при  
почивките съм им свирил с нея. Накрая в гр. Магдебург съм поже-  
лал и са ме водили на футболен мач.

След посещението ни в един птицекомбинат край гр. Лайпциг,  
отидяхме в Краца. Там посетихме музеят "Г. Димитров" в сградата  
където се е водил Лайпцигският процес. Посетихме и хазяина на  
Милка, където беше нощувала при посещението си в Лайпциг. Подад-  
рих му бутилка коняк.

Последните два дни, само с превода и Мирчо Спасов бяхме  
в Берлин, в който посетихме всички негови забележителности. Особено  
мене впечатли паметника на Съветската армия в Трептов  
парк. Отделихме половин ден за гр. Постдам, особено дворецът  
на пруските крале и мястото в който е подписано Постдамското  
споразумение през 1945 година.

За мен, посещението в ГДР беше много полезно не само в  
областта на птицевъдството, но и с запознаването ми с немските  
културни забележителности, които сравнявах с тези, които през  
лятото на 1945 година бях наблюдавал в Австрия и гр. Виена.

След завръщането си, изготвих подробен доклад до АСН,  
като посочих това, което може да се ползва от тяхният опит.

От средата на юли до 10 август бях в домашен отпуск,  
но без Милка, поради служебна заетост. По това време Васко бе-  
в село Розовец, а ние с Маринчо бяхме на почивка в гр. Несебър.

Аз следваше да лекувам с морски бани синузита си , а той болните си сливици. С нас беше и семейството на Петко Голенов, бившият зам.директор по производството на института. Прекаражме много добре, като последните три дни при нас дойде и Милка. След това цялото семейство бяхме до края на моята отпушка в село Розовец. Моята майка оставихме да пази къщата.

През годината беше успешна писателската ми дейност. След среща с ~~академик~~ Атанас Попов беше приета за печат монографията ни с Ц.Цонков за "Старозагорската червена кокошка". Беше приета за печат от ДИ "Земиздат" голямата ни колективна книга "Птицевъдство". Отпечатани бяха и научните ми трудове: а/- Ст.Димитров и Ст.Ножчев- "Проучване на захарното цвекло, като фуражна култура и влиянието му при изхранване на кокошки-носачки"-сп. "Животновъдни науки", № 4, С.1968г ; б/- В.Груев, Ст.Ножчев и Ц.Цонков- "Зависимост на носливостта на дъщерите от някои качества на майките при СЗЧ-кокошка", сп. "Животновъдни науки", № 7, С.1968г и в/- Колектив и Ст.Ножчев- "Птицевъдство"- Научно-техническа концепция и прогноза за 1971/1975 г., МЗХП и АСН, С.1968 година в два раздела/. Излязаха от печат и научно-популярните брошури: а/. Ст.Ножчев и Н.Бачев "Породата бяла императорска пуйка"-ДИ "Земиздат", С.1968 г и б/- Ст.Ножчев и Н.Петров- "Отглеждане на млади пуйчета и патета за месо", МЗ, С.1968 г., както и научно популярните статии а/- Ст.Ножчев- "Развъждане по линии в птицевъдството", сп. "Животновъдство", № 4, 1968 г и б/- Ст.Ножчев- "Двадесет и пет години ИЖ-гр.Стара Загора", сп. "Селско-стопанска наука", № 4, 1968 г.

Тази 1968 година беше доста ползотворна и успешна, макар и много натоварена. Заместник-директорството доста пречеше в работата ми по селекцията на птиците.

Новата 1969 година посрещахме, спазвайки семейните традиции. Разполагахме с печена пуйка, свински пържоли и ~~д~~остатъчно напитки. Последните произвеждаше и ни изпращаше дядо Маринчо от село Розовец. За Новогодишната нощ си купувахме и по бутика шампанско .<sup>М</sup>илка приготвяше и голяма торта за именният ден на Васко. Богато окрасена елха съхранявахме и за Коледните празници. Като по-малък ни сировакваше само Маринчо. След 22 часа у нас дойдоха кумовете, с които след един часа отидохме в центъра на града , на градското увеселение.

На 1 януари по обед цялото семейство празнувахме именният ден на Васко, като не забравихме да споменем и дядо му Васил.

Въпреки че бяхме ~~в~~ложили всичките си спестявания в строителството на новият ни апартамент, заплатите ни позволяваха с <sup>б</sup>ила Милка да живеем добре. Даже през месец юни, тя беше на 10-дневна <sup>б</sup>укскурзия в Съветския съюз/Москва, Рига и Ленинград/, заедно с братовчедката Мера и съпругът ѝ Петко.

През годината строителството на ЖСК "Бетон" се развиваше успешно, като нашият апартамент беше вече оформлен. През лятото с проектант от завод "Мебел", направихме поръчка за вътрешната му облицовка и мебелировка. Общо щеше да ни струва около 2,000 лева. Проектирахме да си купим нова спалня и гардероб. От старата ни мебелировка ~~използвам~~ахме да вземем само двете детски легла, библиотечката, настновата печка и телевизора. При всяко посещение в незавършеният ни нов апартамент имах чувството че влизам като в затворена кутия. Тормозех се при мисълта, че ще напусна домът на родителите и дедите си, което бях принуден да направя, <sup>за</sup>ради плана там да се строи детска площадка.

Работата ми в института протичаше нормално. След назнача-

ването на биолога Ж.Динев, имах известни неприятности с колегите Д.Шарланов и Н.Бачев. Наложи се да им обяснявам причините. Съсият Желю Динев също имах доста сериозни разговори на саме. Той се оказа много разумен мъж, с когото скоро добре се сработихме, въпреки политическите ни различия. Тази отношение съхранихме неопетнени до краят на неудачният живот на този умен, работлив и принципно честен човек. Чрез АСН до края на тази година, уредих задочната му аспирантура към Биологическият факултет в София. От есента, заедно с други мой гледани на опити уредих съпругата му да учи задочно в Селско-стопанският техникув-гр.Хасково. Въобще съдействувах на всички работещи млади хора в института със средно образование, които желаят да учат задочно в Селско-стопански техникуми или Агрономическия и Зоотехническият факултети в София. Това ни създаваше затруднения в работата и някои колеги ми противодействуваха. Аз обаче бях убеден, че <sup>всеки</sup> има право да продължава, <sup>ако</sup> желае образоването си.

След приемането на биолога Ж.Динев за задочен аспирант, отново следваше да водя сериозни разговори с колегата Д.Шарланов, който открито спекулираше с политическото минало на фиолога. Наложи се да разгранича работата им, като Д.Шарланов тясно работи само по качествата на яйцата, а Ж.Динев по кръвните групи при пуйките.

С помощта на зам.Министъра Христаки Кънев до <sup>95</sup> 30 май 1969 година бяха изгответи от "Земпроект" проектно-сметните документации за строителството на племенната пуйкоферма.

През пролетта на тази година имахме неприятности с Хр.К. Кръстанов с хората на МВР-Ст-Загора, по повод поведението на Н.Бачев в САЩ. На <sup>зърдане</sup> празника на благодарността през декември 1968 г той правил някакви изказвания по телевизията, а след

това с писма до близките си, се беше похвалил за това. Той им пишеше, че поради малката издръжка, бил принуден да работи в САЩ, а след това съпругата му ходи два месеца при него. След завръщането си, той си купи кола "Волга" за 2,000 долара. В доклада си обаче до АСН, след завръщането си, той пишеше, че по липса на средства на можал да изпълни програма си и посети племенни и промишлени пуйкоферми в САЩ. Затова отделно АСН искаше да му търси материална отговорност. Трябваха ни добра усилия с Хр. Кръстев, за да го оправим. Извода от този случай беше, че следва много да внимаваме, когато препоръчваме колегите за специализации в чужбина. По този повод имах дос-серииозен разговор с Н. Бачев, поради неоползотворяване на времето при специализацията си в САЩ.

Независимо от това, след завръщането на Н. Бачев от САЩ го пращах в "Земпроект", за да прегледа проекто-сметните документации на племенната пуйкофера и ги допълни въз основа научено от него в САЩ.

В края на година всичко свързано с строителството на племенната пуйкофера беше готово и представено в Експертния съвет на МЗХП за одобрение.

През годината по моя инициатива посещавах зам. Министъра на МЗХП, Трънков и Председателя на ИКС-Сюлемезов, за да осигуря повече средства за племенната птицефера в института, особенно за работата с кокошките. Средствата само от "Фонда по птицевъдство" не бяха достатъчни. Исках да построя още две селекционни помещения, да заградя и изобилирам целият район на кокошофермата от 350 декара от централният път, водещ за института. Мечтаех тази кокошоферма да има 20 хиляди носачки под индивидуален контрол, помещения за 200 селекционни гнезда голяма люпилна с лаборатория на втория етаж, стаи за информа-

ционен център и кабинети за техническия персонал. В бъдеще се стремях, особено след построяването и на племенната пуйкоферма, да имаме най-добри и съвременни условия за научна и селекционна работа с двата вида птици/кокошки и пуйки/.

Като зам.Директор на института, участвувах активно през годината при разработването на заданието и проектите на "Домът на животновъда". В края на годината всичко беше готово, за да започне строителството му през 1970 година.

Въпреки голямата ми натовареност, следва<sup>ме</sup> да изпълнявам и ролята на балансър в отношенията между Кръстанов-Кацаров. Първият се стремеше да развива института предимно като говедовъден, а втория като овцевъден. Това разединяващо колектива и пречеше на развитието му и особено на авторитета му в страната.

През тази година почина от рак академик Титко Черноколег и за председател на АСН беше избран<sup>академик</sup> Христо Даскалов.

Последният открито покровителствуваше Хр.Кръстанов, а Я.Кацаров разчиташе на подкрепата на нашият състудент Иван Пръмъ<sup>8</sup> секретар по селското стопанство на ЦК на БКП. Споменах вече че Кацаров беше секретар на ППО на БКП в института, а Сл.Делчев беше платен негов заместник. Това създаваше условия за двувластие в института. Кръстанов и Кацаров бяха принудени да съчетават с мене своите действия, за<sup>и</sup>йки моето партийно поръчение от ОК на БКП-Ст.-Загора. Налага се да опиша един от най-фралиращите случаи, когато следващо да оправям тяхните отношения.

При разработката на фуражният план на института за 1970 година, зам.директора по производството-С.Младенов по нареддане на Кръстанов предвижда такъв за намален брой овце. След това със Сл.Делчев отива при Я.Кацаров, като секретар на ППО на

БКП да го информира и съгласува. По същото време при Кацаров бил и Милчо Ганев, началник на снабдяването. Прочитайки проекто-плана в тяхно присъствие, Кацаров избухва и започва с папката да удря Младенов по главата, крещейки. В съседния кабинет, секретарката на Кръстанов чува кръсъците и влиза в кабинета да уведоми Кръстанов, който я праща при мене. Моят кабинет беше през три стаи и не се чуваше нищо. Уведомен от секретарката, ~~ведна~~ <sup>като</sup> тръгнах към стаята на Кацаров. На входа ѝ сварих излизания Младенов, който бързо отиде в кабинета на директора.

Влизайки при Кацаров, го сварих да крещи като "откачен" и дарови из бюрото, търсейки пистолета си, за да убиел някой си. Изгоних от стаята му Сл. Делчев и М. Ганев, след това принудих Кацаров да мълъкни и седне на стола си, като ми обясни причините за "скандала". Обясних му, че необmisлените му действия могат да доведат до сериозни последствия за него и то в присъствие на свидетели. Има и други начини да бъде корегиран фуражният план на института, без да се вдига толкова шум. След като Кацаров си успокои, отидох в дирекцията при Кръстанов. С. Младенов, след като го информирал за случилото се, беше излязъл. Кръстанов изрази задоволството си, че с действията си Кацаров му предоставя възможност да поискава отстраняването му от института. Наложи се да го убеждавам, че следва да се потули случая, за да не излага института и предотврати честването на 25-годишният му юбилей. Могат да ни спрат планираното строителство и искането ВАК да разреши на научният съвет правото за хабилитиране на научните сътрудници. Накрая Кръстанов се съгласи с доводите ми. На следващия ден извикахме в дирекцията Кацаров и Младенов, и след доста труден разговор приеха да потулим случая. С това обаче не се подобриха отношенията Кръстанов - Кацаров.

По молбата ни до ВАК, нашият научен съвет да има правото да хабилитира научните сътрудници се базираше на това, че в състава му имахме достатъчно хабилитирани членове с научни звания и степени. Противник за това наше предложение беше ИЖ-гр. Костинброд, защото по този начин излизахме от неговата зависимост и структура. Тогава <sup>директор</sup> на този институт беше академик Ст. Куманов. Недоволен от нашите искания, по негово предложение от тяхният научен бяхме извадени: проф. П. Минев, ст.н.сътрудник I-ва степен Андон Геров и ст.н.сътрудници II-ра степен: Хр. Кърстанов и Ст. Ножчев, а бяха оставени само: ст.н.сътрудници II-ра степен: Я. Кацаров и Ст. Канев. Явно беше участието на Я. Кацаров в изваждането ни от този научен съвет.

По този повод водих с Кацаров разобличителен разговор.

През годината, продължи активното ми участие в развитието на общественото птицевъдство в района на института. Със зоотехника от племенната инспекция Стратиев в ДЗС-гр. Айтос сформирахме елитните разъдни групи за възпроизводството на породата легхорн. Изнасях и лекции през зоотехници и активисти на БЗНС в гр. Бургас. С проф. Н. Петров от ВСИ "В. Коларов" гр. Пловдив бяхме в село Първенец, Ямболско, където разработихме проект за строеж на пилчарник за 10 хиляди пилета. На семинар по животновъдство, организиран от АСН в гр. Пловдив изнесох цикъл от лекции по птицевъдство. Бях основният лектор на курсовете за техники-птицевъди в ДЗС-тата в градовете Карабат и Айтос. Посещавах няколкоократно ХИП-Раниславци при обсъждането прокто-плановете им за 1970/1975 година и вноса на нови родителски форми за производство на бройлери.

За изграждане на моделни животновъдни стопанства, с колегата Иван Карабалиев посетихме селата Звъничево и Мало Конаре, Пловдивско, а така също и институт "Марица"-гр. Пловдив.

През юли синът ми Васил завърши с отличие VII-ми клас и след успешен конкурс беше приет във Френската гимназия.

От средата на юли с Милка бяхме в домашен отпуск. За 14 дни с дъщеря бяхме на море в гр. Несебър, а след това до края на отпуските ни в село Розовец, където Васко остана цялото лято. До края на годината ЖСК "Бетон" беше почти завършена и до края на отпуската си се занимавах с уредбата на нашият апартамент.

След завръщането си на работа бях в АСН, където в комисията по птицевъдство приемахме научните планове за 1970 г.

През септември в нашата секция проведох 10-дневен курс за сексатори на пилета за люпилните в страната. Лектори бяхме с Милка Няголова от племенната инспекция в гр. Варна.

До краят на октомври с колегата К. Кунев извършихме отбора на младите птици и формирахме основните стада в нашата птицеферма. През същия месец бях със същата задача в племенните птицеферми на "Института по памука-гр. Чирпан, ДЗС-гр. Айтос и ДЗС-гр. Карнобат. По същото време водих на обмяна на опит в ХЦП-Раниславци, всички колеги от нашата секция.

През месец ноември с птицевъда от МЗХП участвувах в есенния преглед на кокошите стада в ДЗС-с. Любенова маакала, филиал на ДЗС-гр. Нова Загора.

Същият месец присъстввах наobilейната научна сесия на ИЖ-гр. Костинброд, а след нея и на научната сесия на ХЦП-Раниславци. На двете сесии изнесох доклада: "Съвременни тенденции в селекцията на птиците".

На 2 декември, най-сетне АСН ни разреши да проведем "Обилената научна сесия" 25-години ИЖ-гр. Стара Загора". На нея изнесох доклада: "Исторически преглед на научната дейност по птицевъдство в ИЖ-гр. Стара Загора."

През годината бяха отпечатани научните ми трудове: а/-  
Ст.Ножчев и К.Кунев- "Проучване възможностите за съкратена ко-  
нтрола на теглото на яйцата при кокошките", - сп. "Живот.науки"  
№3, С.1969г; б/- Ст.Ножчев и Ц.Цонков- "Старозагорската черве-  
на кокошка"/монография/, БАН, С.1969 г; в/- Ст.Ножчев и Н.Ба-  
чев- "Проучване влиянието на удълженият светлинен ден при раз-  
лична възраст на пуйките, върху продуктивните им качества", сп.  
"Живот.науки", № 7, С.1969 г; г/- Ст.Ножчев и Б.Стоименов- "  
Икономическа оценка на породите кокошки Легхорн, СЗЧ, Нюхем-  
шир и Съсекс", сп. " Икономика на с/стопанство" № 6, С.1969 г,  
д/- Ст.Ножчев и Б.Стоименов- "Икономическа оценка на месодай-  
ните качества на породите СЗЧ, Нюхемшир и Съсекс" сп. "Живот-  
новъдни науки" № 7, С.1969 г; и ж/- Ст.Ножчев- "Прогноза за  
развитие на птицевъдството в Старозагорски окръг" в "Проблем-  
ми на перспективното развитие на прогнозите и системите на  
с/стопанство в Старозагорски окръг" под редакцията на акад.  
Хр.Даскалов и Т.Попов, Ст-Загора, 1969 г.

Отпечатана беше и книгата "Птицевъдство"/с.365/ от ДИ  
"Земиздат", С.1969 г . Авторския колектив е в състав: Т.Ван-  
чев, Д.Балъзов, Ст.Ножчев, Ц.Цонков и Пар.Стоев. Автор съм на  
разделите: "Развъждане на птиците", "Отглеждане на водоплава-  
щите" и "Подготовка на продукцията за пазаря"-общо 90 печат-  
ни страници.

Отпечатани са и научно-популярните ми статии: а/- Ст.Но-  
жчев- "Развъждане по линии и междулинейна хибридизация на  
птиците в ГДР"- В сборник на материали от доклади на специа-  
листи по животновъдство, командирани в чужбина през 1968 г,  
АСН- ЦНТИ, С.1969г и д/- Ст.Ножчев- "За наша племенна хибрид-  
на база", сп. "Животновъдство", № 7, 1969 г.

Под мое ръководство, с колектив от колеги разработихме

проекто-заданието за изграждането на междукооперативна птицеферма за 100 хиляди кокошки-носачки в с. Мало Конаре, Пазарджишко.

Бях рецензент на проекто-заданието за "Контролната станция по птицевъдство", която следва да се построи северно от гр. Костинброд, по Петроханския проход.

През ноември, от АСН беше обявен конкурс за стари научни сътрудник I-ва степен по птицевъдство към ИЖ-гр. Стара Загора

В него участвувах, без да очаквам друг кандидат. За целта подадох в законния срок молба с необходимата документация. Тази научна степен по закона беше равностойна на професор във ВУЗ-овете и беше въведена за научните институти към БАН, АСН и Медицинската академия. С това, тази година се очертаваше да приключи за мен много успешно. В края на годината обаче се случи събитие, което доста я помрачи.

На годишното отчетно събрание на Партийният комитет на института, на което присъствуваха и членовете на БКП от двете съставни села Могила и Малко Кадиево, доклада прочете зам. секретаря Сл. Делчев, а не титулъра Я. Кацаров. В Партийния комитет тогава бяха и младите ми колеги птицевъди: Д. Шарланов и Н. Бачев. Д. Шарланов беше и председател на профкомитета. В доклада се правеше оценка на ръководството на института. След доклада оценка за мен, накрая се посочваше, че съм се обръгал с безпартийни, а даже и с народни врагове. Това ме изненада, защото без partiен от колегите птицевъди беше само Куню Кунев и назначения накърно зоотехник на кокошферма Петър Епитетров, който беше член на БЗНС. Сл. Делчев знаеше добре за назначаването на биолога Желю Динев в нашата секция. Допусках сам, че Я. Кацаров го е вмъкнал под давление на Д. Шарланов и Н. Бачев, с които имах неприятности при назначаването на

биолога. Затова след изнасянето на доклада, задох въпроса, дали направената констатация за мен<sup>е</sup> има предвид биолога Ж. Динев и съпругата му. Сл. Делчев ми отговори, че точно тях имат предвид. Отбягнах повече коментара на събранието, защото не дону-  
щах, че Кръстанов и Кацаров могат да се обединят срещу мен. На събранието Кацаров отново беше избран за секретар, а Сл. Дел-  
чев за негов заместник.

На следващия ден по телефона се обадих на служителя от МВР-Ст-Загора, който беше в института и настоя Ж. Динев да бъде назначен при мен. Изненадан, той ме успокои, че Сл. Делчев ще си получи заслуженото. След около месец по решение на ОК на ВКП-Ст-Загора, Слави Делчев беше освободен като платен зам.  
секретар на Партийният комитет и преместен на друга работа.  
Яко Кацаров също беше освободен като секретар. За платен сек-  
ретар титулар на Партийният комитет в института беше назначен  
агронома Ганчо Колев Марков, дотогава инструктор към ОК на ВКП.  
На Партийното събрание обаче не бяха обяснени направени про-  
мени. Ганчо Марков споменавам от студенските ни години.

По-късно, при случайна среща със Сл. Делчев в града, той ми призна, че по настояване на Д. Шарланов включили оценката за мен в доклада, като Кръстанов и Кацаров също не реагирали отрицателно. По това време Д. Шарланов беше много близък приятел с Кацаров и макар че му бях научен ръководител на аспирантурата, беше направил предложението. Вероятно Я. Кацаров му беше обещал подкрепата си.

Новата 1970 година посрещнахме за последен път в башини-  
ят си дом, спазвайки семейните традиции. Отново след 22 часа с кумовете бяхме на увеселението в центъра на града. Васко бе-  
ше вече в VIII-ми подготвителен клас на френската гимназия,  
а Маринчо в VI-ти клас. Последният много обичаше анимационни-

те филми, която любов съхрани и като голямо момче.

През пролетта, в хола на новият апартамент беше поставена направената от "Мебел" нова библиотека и облицовката в коридора, а така също и кушетките във всекидневната. Закупихме и монтирахме в спалнята новото легло, четирикрилния гардероб и тоалетна масичка с огледало. Дядо Марин ни направи дървени рафтове в мазето, а П. Генчев, съпругът на братовчедката ми Мера ни осигури квадратен железен резервуар, събиращ 400 литра нафта, който също монтирахме в мазето, до прозореца. До него поставихме още един 200 литров варел, също за нафта. Смятахме да се отопляваме с нафтови печки, защото нафтата беше много евтина. Като подарък за новият апартамент дядо Марин ни купи нова нафтова печка, която монтирахме в хола, а старата наша такава поставихме във всекидневната. Спалнята и детската смятахме да отопляваме с електрически печки.

Със съдействието на П. Големанов си купихме електрически бойлер, който монтирахме в банята. От него можеше да се ползва топла вода и от чешмите в бокса. Купих си и бюро, което поставих в юго-източния ъгъл на спалнята. За децата в детската купихме две по-малки бюра. На тавана предвиждахме да съхраняваме старите книги от семейният архив и сезонно използваният инвентар и вещи.

Във всекидневната поставихме закупената нова разгаваема маса. В нея предвиждахме да настаним моята майка, а ние освен във всекидневната, смятахме повечето време да прекарваме в хола. Там в стенната библиотека бяхме предвидили място за телевизора. В хола наредихме изработените по поръчка мебели от Господин Иванов, който беше от с. Трън. Мебелите бяха: диван, два фотьойла, две табуретки и ниска растегаема масичка.

На западният балкон направихме шкафче с желязна конструкция

и бетонна плоча над него. Над тях имаше електрически контакт за ползване. На източния балкон поставихме една от старите ни маси, за да я ползваме при нужда. Стараехме се да подготвим всичко предварително, за да ни е удобно при настаниването.

През юни и юли, всеки неделен ден с Милка, с куфари започнахме да пренасяме по нещо в новият апартамент.

В конкурса за старши научен сътрудник-I-ва степен участвувах с отпечатани: 37 научни публикации, 10 научно-популярни книги и 35 научно-популярни статии. Това ми осигуряваше успешен избор в Специализираният научен съвет по животновъдство. Обикновенно един такъв конкурс, от подаване на документите, избора на рецензенти от научният съвет, представяне рецензиите и избора в научният съвет и утвърждавеното на избора от ВАК продължаваше около 6 месеца. От Специализираният научен съвет не се страхувах, но се боях от никакви отрицателни реакции от страна на "приятелите" ми Кръстанов и Кацаров, за които едва през тази година бяха направени постъпки за обявяване на такива конкурси. Те трудно можеха да се примирят че отново ще ги изпреварят при хабилитирането си, както се получи при защита на дисертациите ни, а след това и с конкурса за старши научен сътрудник-II-ра степен.

Първоначално нещата с моят конкурс се развиваха нормално.

През февруари бяха избрани рецензентите ми: ст.н.сътр. I-ва ст. Димитър Бальзов, проф. Найден Петров и проф. Борис Евтимов.

През април първите двама представиха рецензиите си, които бяха положителни. Изненадващо проф. Евтимов, с когото бяхме до та близки от комисията по птицевъдство при АСН, не представи рецензиата си в законният три месечен срок. Извини се с заест и удължи неоправдано конкурса ми с 6 месеца.

През това време работите в нашата птицевъдна секция продължаваха.

жаваха да се развиват успешно. Затова имаха заслугата целият колектив, заедно с техническият персонал и гледачите на птици.

Те изпълняваха стриктно разработените методики и работни програми по отделните теми, като аз от близо ги контролирах.

Дължен съм да посоча имената: а/- на техниците: Генка Кацарова, Станка Йорданова, Тотка Захариева, Стоян Мачев, Стоилка Яръкова, Зафирка Петкова и Тодорка Петкова; и б/- от лаборантите: Раца Берова, Иванка Димитрова и Ганка Велева и в/- от гледачите на опити: Динка Любенова, Живка Узунова и Мария Ж. Динева. В склада за яйца работеха: Тонка Денева и Иванка Генчева. При колегата Н. Йовчев в отдела по хранене на Свостопанските животни работеха: техникът Радка Цанева и лаборантката Маргарита Асенова.

На базата на съхраненият от времето на акад. Ст. Куманов архив и въведеното от времето на моят учител Иван Я. Табаков, книговедство, което е означително подобрих при воденето на опитната и селекционна работа с птиците, беше създаден, като допълнение към стария много по-обширен архив. Той се съхранява в отделно помещение, в специално направени стени работове, сортиран по години, като ежегодно се допълваше. За него отговаряше специално натоварен техник, под пряк мой контрол.

В птицевъдната ни дейност, най- много разчитах на добри изяви и помощта на колегите- птицевъди: Борис Стоименов, защитил тази пролет дисертация, на Н. Бачев и на К. Кунев. По моя преценка, въпреки възможностите си недостатъчно добре работеше Д. Шарланов, най-големи затруднения имах с Н. Йовчев.

Всички колеги, заедно с биолога Ж. Динев бяха задочни аспиранти и бяха завършили 6-месечни курсове за изучаване на един западен език.

В птицефермата тогава разполагахме с 15 хиляди кокошки-

носачки под индивидуален контрол на носливостта и 1,200 пуйки-носачки, също под индивидуален контрол. Споменах вече и за сравнително добрата люпилни. След окончателното оформяне на племенната кокошоферма през 1973 г трябваше да имаме над 20 хиляди кокошки-носачки, а в новата племенна пуйкоферма 5 хиляди пуки-носачки.

В Лабораторията към птицевъдната секция имахме оборудване за изследване качеството на яйцата, а така също и на кръните групи на двата вида птици. Техническият ни персонал беше снабден с малки сметачни машини "Елка" и две големи такива. С тях се обработваха данните от опитна селекционна работа. Мечтаех обаче за материална база, която да ми позволя да върша ефективна селекционна дейност на най-съвременно ниво. Само по този начин можех да получа птици, които да са по продуктивни възможности на тези от развитите страни.

Необходимо беше обаче да се освободя от административните си задължения като зам.директор на института и освен това колегите -птицевъди да започнат по-активно да ми помогат.

При някои от тях, "под чадъра на науката" се забелязваше тенденцията за спокойна работа без напрежение. Не им се нравеха моите темпове на работа.

Тази пролет на посещения при нас беше колегата Кришка от института по хранене на с/стопанските животни в гр. Бърно Чехословакия. С него имахме много полезни разговори. Оказа се че и той като мен е участвувал в войната като пиротехник, но в немската армия. Доста разговаряхме на тази тема и за моите скитания в Австрия и до гр. Бърно през лятото на 1945 г.

Това изненада моите колеги-птицевъди, на които до тогава не бях споменавал за моето участие във войната.

През април с колегата К. Кунев бяхме на няколко дневен

курс по използване математическите методи в генетиката и селекцията на животните, известна като биометрика. Организира го АСН, с ръководител колегата Цено Хинковски.

По мой доклад, АСН изпрати за 14 дни колегата Д.Шарланов в Съветския съюз, където във ВНИИП-гр.Загорск и Пушкинската лаборатория по развъждане на с/стопанските животни край гр. Ленинград, следващо да се запознае с работата им по качеството на яйцата. След завръщането ~~му~~, от колегите в Пушкино получих писмо с недобри отзиви за поведението му. Не бях изненадан, защото и у нас знаех за редките му "пиянски оргии". Извиках го на критичен разговор и му прочетох писмото.

През първата половина на годината бях на няколко пъти в София. Към ЦКС беше създадено обединение "Яйца и птици" с ръководител Сандулов и аз бях включен в неговият "Съвет по птицевъдство". Освен това в АСН, отделението по "Животновъдство и ветеринарна медицина" трябваше да изнеса информация на комисията по птицевъдство, на която бях председател. След това пак в АСН за мероприятията за развитието на птицевъдството в страната.

Налагаше се да посещавам племенните птицеферми в: института по памука-гр.Чирпан, ДЗС-гр.Карнобат и ДЗС-гр.Айтос. Посетих и птицекомбинатите в гр.Стара Загора, този в село Бояджик Ямболско, както и птицефермите на ТКЗС в гр.Любимец/с.Белица/ и гр.Димитровград/ селата Брод и Крепост/.

Изнесох цикъл лекции по птицевъдство през зоотехници в гр.Хасково.

От 15 до 20 юли бях в ХИИР-Раниславци, където с Чонков създадохме клон на Световната асоциация по птицевъдство, на която от 1962 г само аз бях член. За председател избрахме колегата Б.Стоименов и членове на ръководството на клона: Ц.

Цонков и Ст. Ножчев. Поставихме си задачата, чрез АСН и ЕЗХП да осигурим повече колеги-птицевъди да участвуват през септември на XIV-ия Световен конгрес на Асоциацията в гр. Мадрид, Испания. За конгреса, като редовен член само аз имах покана.

По същото време, решихме да преустроим ХИП-Раниславци в Институт по птицевъдство с ХЦ, като обсъдихме ролята и мястото на нашата птицевъдна секция в бъдещата работа на този институт. По това време, Цонков за пръв път ми се оплака от работата на някои от своите млади-колеги-птицевъди и ме помоли да се съглася колегата Б. Стоименов, да премине на работа при него като му стане зам. директор по науката. Беше ми доста трудно да се разделя с най-добрият си колега-птицевъд, но приех при положение, че и той е съгласен. Опасявах се, че младите кадри в Раниславци ще посрещнат не добре Стоименов.

В края на месец юли, Борис Стоименов се премести в ХИП-Раниславци. През септември последният беше трансформиран в Научно-изследователски институт по птицевъдство с Хибриден център.

Беше преустановена дейността на Съвета по птицевъдство към АСН, като ~~неговите~~ функции пое научният съвет към НИИП с ХЦ.

През същият месец обявихме конкурс за научен сътрудник при нас, на овакантеното от Б. Стоименов място.

Стараех се добре да изпълнявам задълженията си като зам. директор на нашият институт. Добре се сработвах с завеждащ от лите: Ан. Геров, П. Минев, Ст. Канев и Ст. Димитров. Разширих и обогатих библиотеката на института, като я трансформирахме в информационен център. Уредих получаването на почти всички научни списания и справочници по животновъдство и птицевъдство издавани не само у нас, но и в света. С наети преводачи по английски, френски, немски, испански и италиянски превеждахме съдържанието им, а по искане на колегите разрешавах превежда-

нето им, след справка дали не са преведени в Централният информационен център към АСН. Литературата се ползваше само в читалнята на информационния център. От две години за ръководител на центъра назначихме Ненка Христова, а библиотекар продължаваше да бъде Мими Нанева.

По примера на моята картотека, която поддържах в кабинета си, препоръчах и колегите да си създават такива. За целта им закупихме специални шкафчета и картончета. В моята такава картотека редовно си регистрирах всички книги, статии от списания и други по/тицевъдство с кратка анотация. Картоните бяха сортирани по направления и при нужда намирах съответния картон и по него ползвах източника в библиотеката. Отделно бях лично се абонирал за някои от постоянно ~~насаждуваните~~ ме списания, както и постоянно интересуващите ме книги. Някои колеги не приемаха моят начин на ползване на литературата, очаквайки всичко да им се поднесе на "тепсия".

С Кръстанов, като директор и аз като негов заместник за губи <sup>и</sup> хм доста време по строителството на "Домът на животновъд

Впреки склонените договори с АПК, често трябваше да ги обикаляме за постъпване редовно на необходимите средства. Разработихме и проект за разширяване на съществуващата лабораторна постройка на института. В него предвижвахме: а/- В приземният етаж да бъде Информационният център; б/- на втория етаж - изцяло да ~~се~~ устрои отдела "Говедовъдство" с лабораторията по качеството на млякото; и в/- на третия етаж изцяло нашата птицевъдна секция с лабораторията по качеството на яйцата.

В старата постройка оставаха: а/- В приземният етаж - книгохранилището и архива на института; б/- на втория етаж отдела по "Овцевъдство" с лабораторията по качеството на вълната и в/- на третия етаж отдела по "Храна <sup>и</sup> на ~~и~~ Стопанските животни с

лабораторията по анализа на фуражите. Една трета от същият етаж се предоставяше на отдел "Фуражно производство".

Отношенията Кръстанов - Кацаров често създаваха затруднения в дейността ми като зам.Директор,въпреки помощта на ~~И~~ партийният секретар Ганчо Марков. Веднаж идва и секретаря на ОК на БКП от Стара Загора,за да урежда тяхните отношения. Есента се наложи от АСН да идват академиците К.Братанов и Н. Платиканов,за да оправят отношенията Кръстанов-Кацаров. Въпреки това,след известно време те наново се влошиха.

Когато излязохме през юли в домашен отпуск,Милка внезапно се разболя от силно стомашно разстройство. Съмниха се за дезинтерия и прекара 9 дни в болницата. Отказахме се от картите за почивка ,като изпратихме децата в село Розовец.След като Милка се възстанови се настанихме в апартамента,като само майка ми остана да пази башиният ми дом. Понеже с майка ми притежавахме две трети от него, а тя оставаше да живее при мен,нямахме намерение да го продаваме.Смятахме да го даваме под наем,до отчуждаването му за построяване на детска градина,за което имахме право на един апартамент. До една-две години смятах да изплатя дялът на брат ~~ми~~.

През август обаче внезапно се омъжи малката дъщеря на ~~Брат~~ми-Красето. По този повод той настоя веднага да му броя парите за неговият дял. Това можех да направя само ако пластвам нов заем от ДСК. По същото време следваше да платя 1,000 лева,за да участвувам на Световният конгрес по птицевъдство в гр.Мадрид,Испания,зашото от АСН ни осигуряваха само пътни те разносчи. Изненадващо и майка ми ~~поска~~да й платя и нейният дял за къщата.Довода й беше,че макар да живее при мен трябвало да има пари в случай че се случи нещо с мен и Милка я изгонела от апартамента. Бях ~~много~~ възмутен от еснафски

те ѝ разсъждения. Отказвайки да платя и на двамата, тогава те ми предложиха да продадем къщата с двора и поделим парите. Въпреки настоявания на Милка да не се съгласявам, след известни колебания се съгласих на предложението ми. При уговорката, кой да извърши продажбата, майка ми предложи моят брат, защото аз съм бил по-богат и щял съм да я продам евтино. Въпреки че се обидих, приех предложението им. Няколко дни по-късно брат ми продаде бащиният ни дом за 12,500 лева и всеки от нас получи по 4,165 лева. Моята майка се премести при нас само с личните си вещи, а аз от бащиният си дом взех само шевната машина на баба си Руска и иконата "Николай Чудотворец", донесена от дядо ми Стефан, след посещението му в Русия, както и нашата стара печка с горно горене. Взех и всички книги от архива на баща ми. Останалите вещи в старата къща, като: легла, гардероб, скри  
 маси и столове, готварска печка, сандъци, килими, черги и други брат ми извози с два камиона и продаде, като лично прибра получената сума.

Майка ми, от получената сума от продажбата на къщата ми предложи 2,000 лева, срещу което да съм ѝ предпшел едната стая от апартамента си. Отново обиден ѝ отказах. С тези си действия, тя доказваше мнението, което имаше баща ми за нея. Бях вече на 46 години и нейните действия бяха много поучителни за мене. Оказа се, че не съм познавал добре майка си.

Световния конгрес по птицевъдство се откриваше на 7 септември. По това време ние <sup>и</sup> имахме само търговско представителство в Испания, следваше с д-р Г. Петков, с когото заедно щяхме да пътуваме за конгреса, да отидем по-рано в Париж, Франция. Там <sup>и</sup> предваше да уредим визите си за Испания и едва тогава да отпътуваме за Мадрид.

Преди това на 1 септември, заедно с Милка и децата отидо-

ме в София, на свадбата на дъщерята на брат ми, Красимира. Нейния свекър Марко се оказа колега-пиротехник. След свадбата, Милка с децата със самолет се завърнаха в Стара Загора.

Наследващия ден, ние с д-р Г. Петков отлетяхме от София за Париж. Времето беше много хубаво и аз имах възможност от самолета да наблюдавам панорамата под мен, особено когато прелитахме над Алпите през Австрия и Швейцария. С нетърпение очаквах пристигането си в Париж, известен ми като център на Европейската и световна култура и мястото където е започнала Великата френска революция. Д-р Г. Петков наскоро се беше завърнал от специализация във Франция, познаваше добре Париж и щеше да ми бъде добър разводач. На летището "Бурже", той бързо се оправи с формалностите и с автобус се предвижихме от летището до нашето посолство в града. Там се регистрирахме и д-р Г. Петков ме отведе в хотел "Примавера", малък но евтин, намиращ се на улица "Алезия". На деноноща щяхме да плащаме по 15 франка. След като починахме, излязохме на разходка из града. Движехме се пешком, за да не плащаме по 2 франка за всяко качване в Парижкото метро. Първите ми впечатления от централните части на града малко ме разочароваха. Но главните магистрали бяха претоварени от движещи се леки коли, а по малките от гарирани такива. Беше много шумно и въздуха замъслен. Хората движещи се по улиците бяха повечето араби и негри, които понякога ни спираха, молейки се за някой франк.

На следващият ден сутринта отдохме в Испanskото посолство, където въпреки много чакащите там хора, като видяха нашиите покани за конгреса, с предимство ни издаха необходимите ни визи за около половин час. След това д-р Петков ме заведе в район, където бяха сгрупани офисите на различните авиокомпании. Чрез нашата авиокомпания "Балкан" ни бяха пред-

варително ангажирани билети в една холандска авиокомпания.

Щяхме да пътуваме по линията Амстердам, Париж, Мадрид, а след това самолета продължаваше за Каракас, Венецуела. ~~Излетяхме от~~ <sup>Чакахме да излятим</sup> Париж на 6 септември в 9 часа преди обед. Чрез нашата авиокомпания си резервихме билети за връщането си от Мадрид в Париж на 12 септември, и от Париж за София на 16 септември.

До тръгването ~~ми~~ от Париж посетихме кметството, катедралата "Нотър дам дьо пари", Стразбургският дворец и Лувъра. Минахме ~~по~~ край Пантеона, Операта и Айфеловата кула. На последната не се качвахме, защото трябваше да платим по 50 франка. Доста време обикаляхме из Студенският квартал, Букинистите покрай река Сена и по Шан дьо лизе до Триумфалната арка. Д-р Г. Петков ме води и до църквата Сакре къор и близкия до нея пазар Бон марш. В Лувъра можахме да отделим само няколко часа, което беше крайно недостатъчно. Навсякъде правих снимки със ~~но~~ сения от мен служебен фотоапарат.

Мислех да посетя семейството на момчето, с което Васко кореспондираше чрез френската гимназия. Отказах се поради малкото време, с което разполагах. Изпратих им малко колече с бутика коняк. Те живееха на около 40 км северо-източно от Париж. Изпратих писмо от Париж и на Милка.

В нашият хотел живееха постоянно доста пенсионери-самотници, за по-евтино отколкото ако са на квартири. Когато работели били материално добре, но като пенсионери, поради инфлацията изпаднали в тежко финансово състояние. Споделиха с нас, че до края на живота си могат да бъдат изхвърлени и на улицата.

На 6 септември отлетяхме от летище "Орли" със самолет "Боинг" за Мадрид. Повечето пътици бяха от Амстердам, но говореха със стюардесите на испански. Тогава се убедих, че след

английският и френски **езици**, испанският е най-разпространен в света. Времето беше много хубаво и от самолета наблюдавах панорамата под мен. Нескоро след излитането се приближихме до Атлантическия океан, минахме източно от гр. Бордо и след това над Пиринейте. Вече над Испания, панорамата беше доста различна от тази над Франция. Вместо зелена беше тъмно кафява, като се зеленеше само покрай речните долини. След това разбрахме че това лято в Испания било доста сухо.

Летището на Мадрид беше ново, построено на високо равното плато на 40 километра от града. Митническата проверка, за нас участниците в конгреса беше доста формална. Всички делегати пристигнали и с други полети ни отведоха до града със специален автобус и настанени по предварително ангажирани хотели.

С д-р Г. Петков бяхме **в единствени**, но съвременно обзвавден хотел близо до централният парк на Мадрид. Там заварихме пристигналият ден преди нас проф. Б. Евтимов. Той си беше уредил участието в конгреса чрез Съюза на учените. Информира ни, че очаква да пристигнат Ц. Чонков с група колеги - птицевъди.

След като починаяхме с д-р Г. Петков, излязохме да разгледаме града, като най-пред посетихме конгресната зала. Тя беше в северният край на булевард "Генералисимус Франко". След това обикаляхме до вечерта из центъра на града, макар че беше доста горещо - над  $30^{\circ}\text{C}$ . Преобладаваха старинни постройки, а по площадите паметници, напомнящи за историята на града. Особено оригинални бяха тия на "Дон Кихот и Санcho Панса" и други. Имаше много магазини със сувенири, свързани с историята на Испания.

В Центъра имаше район и с многоетажни съвременни постройки, предимно банки и няколко универсални магазина.

Организацията на конгреса беше много добра. При регистрацията ни раздаха в три тома докладите и съобщенията, пре-